

Юбилей

Проф. д-р Мария Станчева на 90 години

Проф. Мария Асенова Станчева е родена на 7 август 1925 г. в Сливен в семейството на учители. Средното си образование получава в Сливенската девическа гимназия, в която се дипломира през 1944 г. През същата година е приета за студентка в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ по специалността „Естествена история“. През 1948 г. завършва успешно висшето си образование, но поради заболяване прекъсва за дълго време по-нататъшното си развитие. През 1952 г., след конкурсни изпити по Диамат, западен език и по специалността „Микропалеонтология“ е приета за аспирантка към катедрата по палеонтология в тогавашния Биолого-геолого-географски факултет на Софийския университет. По време на аспирантурата си тя работи по темата, която проф. В. Цанков ѝ определя – изследване на фораминиферите от род *Robulus*, чиито представители са много разнообразни и са разпространени в широк стратиграфски интервал – от Кредата до Миоцена. Неговите представители са многобройни и често срещани се в литературата като *Cristelaria* и *Lenticulina*. Поради това тя решава да установи родовете белези, по които се различават. Те имат привидно проста външна морфология, но показват голямо разнообразие от белези, които могат да се разкрият само при много внимателно изследване.

Още при работата си върху дисертацията си за род *Robulus* М. Станчева очертава своя изследователски стил, който е характерен за нея: стремеж към по-дълбоко вникване във външната морфология и структурата на микрофосилите и изграждане на метод за сравнителен анализ, с помощта на който да се отделят и характеризират специфичните особености за различни таксономични нива: вид, род и т. н. Този стил изисква не само аналитичност, но и способност за йерархично подреждане на основните белези на таксоните.

През 1976 г. Мария Станчева преминава на работа от Геологическия институт при БАН, където е старши научен сътрудник, като доцент в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и веднага става титуляр на курса по микропалеонтология. Този курс е въведен от проф. Цанков през 1948 г. и отчита нарастващата роля на микропалеонтологията в съвременната практика и теория на стратиграфското разчленяване и корелиране на седиментните комплекси. През 1955 г. проф. Цанков публикува кратко ръководство по микропалеонтология, което включва данни за фораминиферите. М. Станчева доразвива първите стъпки на проф. Цанков в микропалеонтологията като разширява курса с включването и на други фосилни групи – остракоди, нанофосили, конодонти и др.

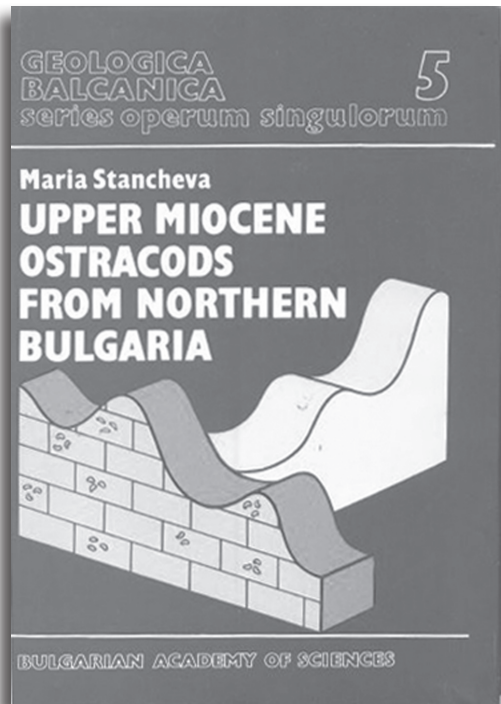
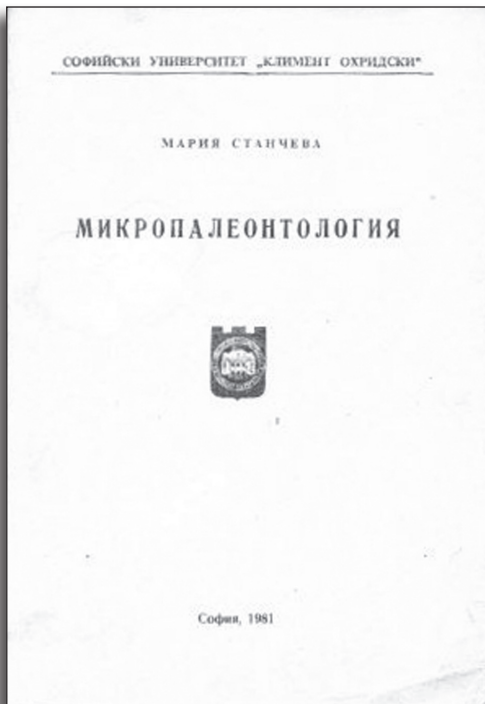
Нейният богат опит и познаването ѝ на няколко микрофосилни групи ѝ позволяват да оформи и реализира един нов по съдържание съвременен курс по микропалеонтология. В неговия обхват са включени не само класическите, а всички групи организмови останки, които широко се из-

ползват в съвременната биостратиграфия, палеогеография и палеоекология. Последната четвърт на XX век е времето на най-бурното и продуктивно развитие на микропалеонтологията в световен мащаб и шанс за българската геология е, че точно по това време проф. Станчева може да преподава тези достижения на бъдещите геолози още от студентската скамейка. Висока оценка за нейната изследователска и преподавателска работа е избранието ѝ за професор по микропалеонтология през 1983 г.

В лекциите на проф. Станчева микропалеонтологията престава да бъде само една описателна научна дисциплина, всички микрофосили „оживяват“ и започват да разказват кога, къде и как са живели. Тези „разкази“ са от изключителна полза да опознаем геоложкото време, да осмислим мигове на катастрофични неблагоприятия и всеобщ разцвет в развитието на Земята. Не закъсняват и първите резултати от този начин на общуване между преподавател и студенти. Вече се появяват студенти, за които проф. Станчева е не само учител и университетски преподавател, а и научен ръководител за първите самостоятелни творчески изяви. А професорът умееше да насърчава тези пориви на съзидателния младежки дух! Тя можеше аргументирано, безпристрастно и със загриженост да посочва грешките, но можеше също кротко и безкористно да пришива криле върху крехките рамене на творческия Пегас на всеки млад човек, искащ да полети. Поведението ѝ колелите възприемат като непринудено, а ерудицията ѝ поражда респект.

Плод на усилията на проф. Станчева да бъде най-полезна като университетски преподавател е оформеният учебник по „Микропалеонтология“, който тя издава през 1981 г. Той в голяма степен отразява широкия спектър на съдържанието на курса, който тя води. И до момента този учебник остава единственото пълно четиво по микропалеонтология на български, което го прави достъпен за всички. Той играе ролята и на специализиран палеонтоложки определител, с помощта на който всеки начинаещ прави първите си стъпки. Тази книга е полезна и с това, че е ръководство за прилагане на най-използваните лабораторни методи, чрез които се достига до разнородните микрофосили, съхранени в скалите.

В предговора на учебника по „Микропалеонтология“ проф. Станчева подчертава: „Трудно можем да си представим днешните нефтени и въглищни проучвания без първите стъпки от тяхното развитие, започващи с таксономичните идентификации на най-различни микроскопични фосилни организмови останки, често с неясна систематична позиция, но достатъчно компетентни да определят относителната възраст на скалите, от които произлизат. Стана необходимост геолого-проучвателите да имат известни познания за фосилния микроскопичен свят, което наложи преподаването на специалния курс по

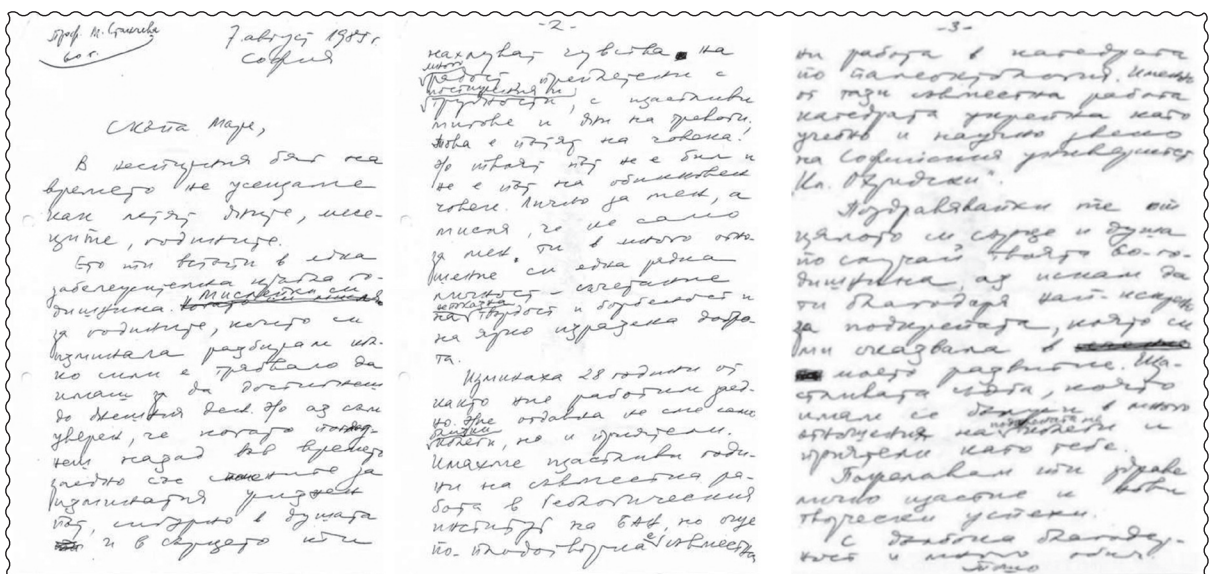
микрорпалеонтология за студентите от специалност геология в Софийския университет.“

Учебникът беше издаден от Софийския университет и отдавна е библиографска рядкост. Освен теоретичните познания, с които запознаваше студентите, М. Станчева ръководеше и практическите им занятия по тази дисциплина.

М. Станчева започна своите изследвания с фораминиферите, но постепенно разшири своите търсения и с други фосилни групи. Тя първа публикува данни за находки на калипониели в България – една група, която има голямо значение за стратиграфията на най-горната част на Юрата и

на основата на Долната Креда. По-късно тя започна изучаването на миоценовите остракоди, на които посвети монографията на английски език, публикувана от Издателството на БАН през 1990 г. – “Upper Miocen Ostracods from Northern Bulgaria”. Тази монография е хабилитационен труд на М. Станчева при избора ѝ за професор. Приносите, представени в книгата остават в златните страници на българската микрорпалеонтология.

За времето, прекарано в Университета, проф. Мария Станчева успя да състави пълноценна учебна колекция от най-разнообразни микрофосили, която и до днес е на раз-

положение и се използва от студенти и колеги. Проф. М. Станчева е човек със забележителни качества – доброта, скромност, готова да помогне на всеки. Заедно с това като изследовател си поставяше ясни задачи, които завършваше винаги с успех.

В архива на един от нас¹ се пази черновата на едно писмо, изпратено ѝ по случай нейната 60-та годишнина. Тъй

като то е показателно в много отношение, тук включваме едно копие.

Като изразяваме с тези редове нашето дълбоко уважение и висока оценка за научноизследователската и преподавателската работа на проф. д-р Мария Станчева, благодарността си за нейната колегиална подкрепа и приятелство, искаме да ѝ пожелаем добро здраве и дълголетие.

*Акад. Тодор Николов
Доц. Сава Джуранов*

---

¹ Т. Николов, Архив, 1985 г.